

פנימיות

מחשבת החסידות לעולם התורה

92

שבט
ה'תשע"ח

עיקרית בעניין החיים (גם) על ידי פעולת העם שמכריזים "יחי המלך", ענין ההכתרה. אותה העת לא נוצלה, ורק כעבור שלוש שנים בשבת ח' אייר תשנ"א, הכריזו לראשונה לפני הרבי בהתוועדות "יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד".

מכריזים ומתבטלים

משום מה, לפעמים נתפס אצל אי אלו, כי מי שמכריז "יחי אדוננו", מראה על שייכותו לאמונה שהרבי הוא המלך המשיח ש"נגלה ונכסה ואחר ישוב ויתגלה". ותו לא.

האמת היא שלהכרזה זו משמעות פנימית, שמופנית קודם כל פנימה, אל תוכו של האדם. משמעותה של הכרזה זו היא ענין ההכתרה, כאשר אדם מכריז "יחי המלך" הוא מתבטל אל המלך, הוא ממליך את המלך, ועל ידי זה מוסיף לו חיים.

כאשר אנו מכריזים "יחי אדוננו" עלינו לזכור שאנו מקבלים עלינו את מלכותו של הרבי מלך המשיח, לעשות כל מה שמורה לנו, ולקיים הוראותיו ועצותיו, ולפרסם את נבואתו העיקרית ש"לאלתר לגאולה ותיכף ומיד ממש הנה זה משיח בא", וזאת על אף שאין אנו מבינים את הכל.

חיים שנה לנשיאות

לכן, בבואנו לשנת החיים לנשיאותו של כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח, עלינו להתעורר ולעורר, על הצורך להוסיף בחיי מלכנו משיחנו, על ידי ההכרזה "יחי המלך" – ההתבטלות וההתקשרות אל נשיא הדור.

וכדברי הרבי בשיחה הנ"ל: "שאצל משיח מודגשת יותר שייכותו לכאו"א מישראל. . . שלכן בכחו וביכולתו דכאו"א מישראל לפעול הענין ד"יחי המלך".

"לקבל על עצמו להוסיף. . . ובפרט בהבטול והתקשרות אל. . . נשיא הדור, "הנשיא הוא הכל", שבכל אחד ואחד מציאותו וכל ענייניו. . . נעשים קודש לנשיא הדור, על ידי זה שמלאים וחדורים בקיום שליחותו של נשיא הדור. . . גואל ראשון הוא גואל אחרון – שעניינו העיקרי "להביא לימות המשיח" בפועל ממש" (וארא תשנ"ב).

למה צריכים מלך?

ההתקשרות והביטול לנשיא הדור – 'מלך מבית דוד' במבט פנימי • "חיים" שנים לנשיאות

ומבאר, שלעתיד לבוא יהיה גילוי פנימיות התורה על ידי משיח, ומכיוון שהתורה היא אין סופית, הרי וודאי לא ילמד משיח ויגלה כל מה ששיגי ויכיר, ובגלל זה יהיה נקרא מלך, כי עניינים אלו יקבלו ממנו כל עם ישראל רק באופן מקיף, על ידי הביטול אליו. עד כאן על פי דברי הצמח צדק.

הכרזת יחי המלך

בשנת תשמ"ח, ביום ראשון ב' ניסן, מלאו שישים ושמונה שנים לתחילת נשיאותו של הרבי הרי"צ (תר"פ-תשמ"ח). הרבי אמר בשיחה מיוחדת לכבוד המאורע:

הרמב"ם כותב שהמלך הוא "לב כל קהל ישראל", הוא נותן חיות לכל האברים, וכולם תלויים בו, אמנם מאידך, "אין מלך בלא עם", דווקא העם פועלים את המלוכה, וכפי שרואים בהכרזת העם "יחי המלך", שפעולת העם היא בחיי המלך.

ומכיוון שנמצאים בשנת ה"חיים" (שישים ושמונה בגימטריא), צריכה להיות הוספה

בשלהי תקופת השופטים, כאשר הנביא שמואל הזדקן ולא היה יכול להסתובב מעיר לעיר להיות שופט לעם ישראל, הוא מינה את בניו לשופטים במקומו. דרכם של השופטים החדשים לא הייתה מקובלת על זקני ישראל, מפני שהם לא הלכו בדרכיו של שמואל. והם באו וביקשו משמואל "שימה לנו מלך לשפטנו ככל הגויים!"

"וירע הדבר בעיני שמואל", שמואל קצף על הבקשה למנות מלך, אך הקב"ה הורה לו להקשיב לבקשת העם, ולמנות להם מלך.

זה היה הרקע להמלכתו של המלך היהודי הראשון – שאול המלך.

מדוע רע היה הדבר בעיני שמואל? והרי "שום תשים עליך מלך" היא מצווה מהתורה?

להתבטל לבטל

אדמו"ר הצמח צדק מבאר בספרו "דרך מצוותיך", שעניינו של המלך הוא: (א) שיהיו בטלים אליו וסרים למשמעתו, ועל ידו יהיו כולם בטלים לה', כי הוא בעצמו בטל לה'. (ב) לשמור על סדר וחוק במדינתו.

ונמצא שהצורך במלך, לפי שני הטעמים, הוא בעיקר בעבור האנשים הפשוטים יותר המקיימים מצוות, אבל בעלי הנשמות הגבוהות, בעלי חכמה, שהם בבחינת ביטול לה' ממילא, אינם צריכים למלך כלל.

ולכן לא רצה שמואל להמליך עליהם מלך, כי רצה שכולם יהיו במדרגה הגבוהה, אמנם מכיוון שהיו במדרגה כזו שלא היו בטלים לה' אלא על ידי מלך, לכן נתקבלה בקשת בני ישראל.

אמנם – שואל הצמח צדק – כאשר יבוא משיח ויהיו כל עם ישראל חכמים גדולים, לכאורה לא יהיה צורך במלך כלל, ומדוע משיח יהיה גם מלך?

יוצא לאור על ידי

מרכז איגוד תלמידי הישיבות באה"ק

ת"ד 18, כפר חב"ד 6084000, טל' 03-5785302 פקס' 076-5100470

הנהלה: הרב מנחם פרלשטיין, הרב שמואל פרלשטיין

עריכה: הרב יוסף אברהם פיזם • דוא"ל: merkazato@gmail.com

אור תורת החסידות

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

דבר מלכות

מחורתו של כ"ק אדמו"ר מו"מ מליובאוויטש

תחשוב טוב – תעשה טוב

מדוע צריך להפוך את ה"שקר" ל"קרש" של המשכן? ומדוע דווקא האותיות רי"ש וקו"ף הם "אותיות רעות"? מה ההבדל בין רש לדל? ומה משמעותו של הדמיון בין האות ה"א לאות קו"ף?

למטה מן השורה, מכיוון שהיא באה מאות רי"ש, שלא מאיר נקודת היהדות במחשבה ובדיבור, אזי נעשה מזה אות קו"ף, שעל ידי המחשבות והדיבורים הלא טובים, הוא נופל אחר כך במעשה לא טוב – למטה מן השורה.

עסק" של קדושה

מכאן מובן, שלמחשבתו של האדם ולדיבורו, השפעה מכרעת על מעשיו בפועל. דוגמא לדבר: כאשר יהודי פותח עסק, וכוונתו היא להרוויח כסף כדי שיוכל לקיים את המצוות לשמור ולעשות, לתת צדקה מהרווח, או כדי שיוכל לשבת במנוחה ובראש שקט ללמוד בלי הפרעות ולהתעסק בעבודת התפילה, הרי כאשר עושה כן, לא רק שהוא דואג לשריין לעצמו זמן רב ללימוד תורה ולתפלה, אלא גם העסק עצמו הוא כפי הנדרש לפי ההלכה.

הוא נזהר מאונאה, גזל ושקר, וגם מאיר אצלו בגילוי האמונה הפשוטה ש"ברכת ה' היא תעשיר".

אבל מי שמחשבתו ודיבורו מושקע ומוטרד בענייני הפרנסה – דבר לכשעצמו שאינו רצוי, כי מראה שמחשבתו היא ש"כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" – הנה, על ידי זה הוא נופל ממדרגתו ומעלתו, שהגיע על ידי עסק התורה והתפילה.

אלא צריך להיות "יגיע כפיך כי תאכל" ולא "יגיע ראשך", הראש צריך להתעסק בעניינים נעלים, לחשוב בדברי תורה ולדבר בתורה ובתפילה בדרך קבלת עול, ו"כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול... דרך ארץ".

המעשה הוא העיקר

והעיקר הוא המעשה, דווקא על ידי עשיית המצוות בפועל, נמשך חיות עליונה של קדושה, כי דווקא מעשה המצוות שמתעסק עם הגשמי ביותר, שורשו גבוה יותר, כי בו עיקר הכוונה ד"נתאוה לו... דירה בתחתונים".

ועיקר שלימות הפיכת השקר לקרש, היא בעניין המעשה, שלכן בהפיכתו, נעשית האות קו"ף הרומזת לפגם במעשה התחתון ביותר, לתחילת המילה קרש, כי על ידי תשובה – נעשה "אתהפכא", ו"דונות נעשים לו כזכויות".

(ע"פ המשך באתי לגני השי"ת, באתי לגני תשי"ח, ותשל"ח)

שכל מציאותן תלויה בקדושה.

ההבדל בין רש לדל

צורת האות רי"ש, משמעותה היא רש – חסר כל. צורתה דומה לאות דל"ת, המרמזת אף היא על עני – דל.

ההבדל הוא, שלאות דל"ת ישנה יו"ד קטנה בצידה האחורי, הרומזת על ביטול. אות דל"ת מרמזת על היהודי, שגם כאשר הוא דל במצוות ומעשים טובים, ישנה אצלו את "נקודת היהדות", ולכן בפנימיותו הוא רוצה לקיים את כל התורה והמצוות, אף אם אין לכך שום ביטוי בחיי היום-יום.

לעומת זה האות רי"ש רומזת על הקליפות, שעל אף שאין להם דבר מעצמם וכל מציאותם מהקדושה, ככל שגדלה השפעה להם, גוברת ישותם.

הרגל השמאלית

מן האות דל"ת בקדושה, מגיעים אל האות ה"א, ומן רי"ש דקליפה, מגיעים אל האות קו"ף. גם שתי אותיות אלו דומות בצורתן, וההבדל הינו רק בכך שהרגל השמאלית של האות קו"ף יורדת למטה מן השורה.

ע"פ החסידות שלושת הקווים של האותיות ה"ל, הם כנגד לבושי הנפש – מחשבה דיבור ומעשה. הקו העליון של אותיות אלו רומז על מחשבתו של האדם, ואילו הקו הימני על הדיבור. שני קווים אלו מחוברים ביניהם, ומנותקים מן הקו השמאלי, מפני שהדיבור תלוי במחשבה, כאשר לעומת זאת המעשה הנרמז בקו השמאלי, אינו קשור דווקא עם מחשבה או דיבור, כי אפשר לעשות מבלי לדבר או לחשוב.

סיבה נוספת להפרדה, היא בגלל היות המעשה קשור עם הקו השמאלי – גבורה – תכלית הצמצום של הכוחות, שאינם ניכרים במעשיו כלל, לעומת מחשבה ודיבור שבהם השכל והמידות מאירים בגילוי.

אמנם, הרגל השמאלית של האות ה"א, אינה יוצאת מן השורה, כי היא רומזת שהמעשה נשאר בקדושה בלבד, והוא מפני שהמחשבה והדיבור של ה"א באים מן הדל"ת, כלומר, שמאירה בהם נקודת היהדות, הנרמזת ביו"ד שעל גב האות דל"ת, ולכן המעשה הוא כדבעי.

אבל הרגל השמאלית של האות קו"ף, יורדת

בשעת מתן תורה זכה עם ישראל, ובעצם העולם כולו, לגילוי אלוקי נעלה ביותר – גילוי עיקר שכינה – אור אין סוף שלפני הצמצום.

אמנם גילוי זה, מכיוון שהיה מצד הקב"ה – מלמעלה, היה זמני בלבד, כי לא חדר בפנימיות. ולכן עיקר המשכת גילוי השכינה בפועל ובפנימיות, נעשה בבניית המשכן והמקדש על ידי עם ישראל – עבודת המטה.

וזהו שנאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ולכאורה היה צריך לומר – "בתוכי" – בתוכי של בית המקדש? אלא, שהתורה באה ללמדנו שעל כל אחד ואחד מישראל, לבנות מקדש לה' על ידי מעשיו – עבודת המטה, ואזי "ושכנתי בתוכם" בפנימיות, תשרה בו באדם השכינה, ובכל העולם.

מן השקר אל הקרש

את המשכן בנו מעצי שטים. שטים הוא מלשון שטות, כי עניינו של המשכן להפוך את השטות של הקליפות לשטות של קדושה, שה"שקר" של העולם הזה יהפך ל"קרש" של המשכן.

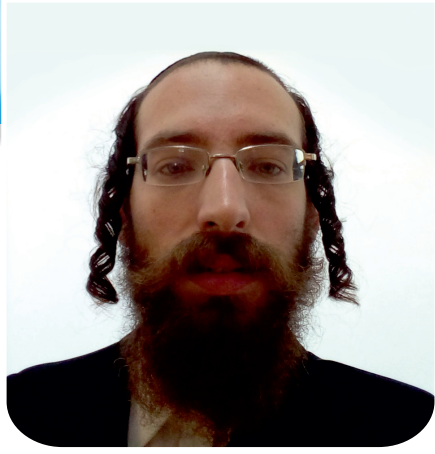
מדוע העבודה הנדרשת היא הפיכת השטות והשקר של העולם הזה לקדושה? לא היה טוב יותר להסתגר בד' אמות של תורה והלכה? אלא, שזהו העיקר והתכלית, כי "נתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים", ולכן יש לבנות את המשכן – את ה"דירה לו יתברך", דווקא מן השקר – קרש של העולם הזה, על ידי העבודה של הכנעת היצר ("אתהפכא"), והפיכת ענייני העולם הזה לקדושה ("אתהפכא").

אתון בישא

ל"סטרא אחרא" (=צד אחר) שאינו צד הקדושה) אין מציאות משל עצמה. כל מציאותה תלויה בהארת הקדושה שבה, והארת הקדושה שבה היא כוונת הבורא בבריאתה, שיהפך החושך לאור.

הפיכת השקר לקרש, אינו רק היפוך משמעות המילה על ידי היפוך האותיות, אלא, באותיות עצמן ובצורתן נרמז עניין זה.

נאמר בזהר, כי האותיות קו"ף ורי"ש, הינם "אתון בישא". כלומר, אותיות רעות. וכדי שיהיה להם מציאות וקיום, הם צרפו איתם את האות שי"ן, ששייכת לקדושה, ונמצא אם כן,

אדמוה"ז, שהוא מייסד דרך חדשה ע"ד החסידות!

התלבטות שהוכרעה

איך בחור בני ברק הכיר את חסידות חב"ד? מה עזר לו להכריע "ני צודק"? מהו "טעם החיים" האמיתי? על מה צריכים לקחת אחריות? • ראיון ייחודי עם המגיד שיעור מחיפה, הרב דוד רוב

ספר לנו קצת על עצמך..

נולדתי להורים מחסידות גדולה ומכובדת בבני ברק, וכך גדלתי במשך שנות ילדותי וברוב שנות בחרותי. חשוב לי לציין שבאופן אישי הייתי מאוד מאמין ומקושר לאדמו"ר שם, כמובן במושגי ההתקשרות שנהוגים שם.

איך הכרת את חסידות חב"ד?

את חב"ד הכרתי משני כיוונים מקבילים:

מצד אחד – העומק והבהירות של תורת חב"ד, בעיקר דרך מאמר מהרשב"ב שלמדתי לבדי כבחור בן 17 והרגשתי ממש חיבור והזדהות עמוקה. בהמשך הייתי נוכח בשיעורים של ר' זלמן גופין בספריית "היכל מנחם" בב"ב, שיעורים שנתנו לי את הכלים איך ללמוד חסידות לעומק.

מצד שני – דרך עלוני "כפר חב"ד" שהשגתי בדרך לא דרך, נחשפתי להיקף הפעילות של החזרה בתשובה של תנועת חב"ד בראשות הרבי בדורנו... ובהמשך לסדרת הספרים "שמן ששון מחבריך" – הקשר של הרבי עם כל המנהיגים והרבנים מכל המגזרים הכניסו אותי להלם, זה היה ניגוד גמור ל"מיתוס" המגמד שהכרתי ביחס לרבי וכללות תנועת חב"ד בדור האחרון.

אני נזכר שבפעם הראשונה שנכנסתי לספריית חב"ד וראיתי את הריבוי הכמותי של הספרים, נדהמתי.. אצלנו לכל אדמו"ר יש ספר אחד או שניים בממוצע. כאן יש קירות שלמים שמכוסים מלמעלה עד למטה במדפי ספרים רק משבעה אדמורי"ם.. זה היה בשבילי הפתעה מוחלטת ביחס להכרתי את חב"ד. לפני כן ידעתי שיש את ה"תניא" ו"תורה אור", אבל לכזו עוצמה לא שיערתי. הדבר עשה עלי רושם עצום.

מה גרם לך להיות חסיד?

אני מעריך את עצמי כאחד שחשוב לו האמת ולא רק מה שנוח ומה שטעים. ברגע שהבנתי שחסידות חב"ד זה האמת, מצאתי את עצמי נסחף לשמה בלי להתכוון...

וזה שהגעתי לתובנה שחסידות חב"ד היא האמת לא היה בדרך קצרה כלל וכלל. עשיתי בעצמי חקירה ובדיקה לעומק. למדתי את כל הספרים המרכזיים של החסידות הכללית וכן מאמרים יסודיים בתורת חב"ד והגעתי לצומת

שהשאלה מהי הדרך הנכונה – מתחילה בדור שלאחרי פטירת המגיד ממעזריטש. כאן עשיתי בירור תובעני מה היה הטענות על שיטתו של אדמוה"ז ומה היו טענותיו ביחס לחסידות הכללית והגעתי למסקנה שהוא 'צודק'!!

שאלתי את עצמי איך אני כזה קטן יכול לפסוק מי צדק?..

אבל על הקושי הזה התגברתי בכמה דרכים מקבילות:

1. את החלטה מי צודק אני מוכרח לקבל גם כך, שכן "שב ואל תעשה" היא אופציה לא רלוונטית, שכן מה שאני רק לא יעשה אני בעצם מכריע בשאלה מי צדק. שכן לאמיתו של דבר גם הישארתי במקום בו גדלתי היא החלטה והכרעה שאדמוה"ז לא צדק...

2. החלטה כזו היה כל אחד צריך לקבל בדורות הראשונים של החסידות ואף אחד לא חשב אז שהוא קטן מדי להחליט. אם כן, למה נגרע...

אני נזכר שבפעם הראשונה שנכנסתי לספריית חב"ד וראיתי את הריבוי הכמותי של הספרים, נדהמתי..

3. הוכחה מההיסטוריה. בדורו של אדמוה"ז אולי היה קשה להכריע בשאלה הקשה מי צודק אבל כיום לאחר שבעה דורות שרואים את צורת ההתפתחות בחסידות הכללית לדורותיה ואת צורת ההתפתחות בחסידות חב"ד לדורותיה הרי שהדבר נהיה מוכרע מכוח עצמו במציאות!

4. בהמשך נחשפתי לכך שלמעשה כל השאלה מי צודק מיותרת, מאחר שהיא לא מתחילה. שכן, כבר לפני מאתיים שנה רוב רובם של אדמו"רי פולין – לאחר פטירתו של החוזה מלובלין – סברו שהאור של החסידות הכללית כבר תש כוחו. ממילא גם הם מסכימים ששיטתם לא רלוונטית עבורנו!

יש פרוטוקול מהדיון של תלמידי החוזה בספר "חמדה גנוזה" ושם מופיע מה"דברי חיים" שבגלל שהמצב הוא כך אז או שמשח בא, כי כך לא יכול העולם להישאר, או שתדך דרך חדשה. והרי בדיוק זוהי טענתו של

הייתי צריך כמה דרכים שונות כדי להשיב לעצמי על שאלה זו, מכיוון שמבחינה רגשית ומצפונית היה קשה לי מאוד לקבל את ההחלטה הזו, שדווקא אדמוה"ז צדק ולא הצדיקים עליהם גדלתי והערצתי בכל מאודי והיו בעלי רוח הקודש. ובכל זאת, בנידון הזה הצדק עם אדמוה"ז ואין בזה כל סתירה.

כיום אני יודע שדווקא דרך זו היא המתאימה בדורות האחרונים, כשההשכלה והנאורות פשתה בעולם המערבי.

והיות שאדמוה"ז ושיטתו – דרך החסידות – היא הדרך הנכונה עד ביאת גואל, ממילא אני צריך להיות החסיד של ממשיכו הקרוב אלינו ביותר...

היו שניסו להניא אותך מהמהלך?

המהלך היה פנימי בעיקרו. לא עשיתי מזה רעש ולכן זה לא בלט כמעט. ידעו אמנם שאני לומד ומתעניין אבל לא יותר מזה. את השלמת המעבר לחב"ד קיבלתי כהחלטה לחתונה, כך שבפועל הייתי ברשות עצמי בשעת מעשה.

יש סיפור שתוכל לשתף אותנו?

סבי קיבל דולר מהרבי בחלוקת דולרים האחרונה בתשנ"ב – לפני האירוע בכ"ז אדר – ותמונתו פורסמה בדף השער של השבועון "כפר חב"ד" באותו שבוע..

האם תורת החסידות משפיעה עליך?

בחי היום יום?

כמו הסלוגן בפרסומת של קוקה קולה – "טעם החיים", בהרגשה שלי **החסידות זה "טעם החיים"!** ובמובן כפול: הן טעם במובן של עונג, העונג בלימוד תורת החסידות ובהנהגה בהדרכותיה. והן טעם במובן של סיבה ותכלית החיים, כי רק בחסידות חב"ד אתה יודע לשם מה אתה חי, מה התכלית ובאיזה דרך בדיוק אתה מממש אותה.

איזה מסר חרצה להעביר לקוראים?

כל אחד צריך לקחת **אחריות** על עצמו. שכן אדם שמאמין שמעשיו הם שיוצרים את כל הגילויים שהוא יזכה בגאולה שנמצאת כבר על הפתח, הרי שהאחריות הזאת מחייבת ותובעת ממנו לקחת את עצמו לידיים ברצינות ולא להביט על מה יאמרו וכו'. ובנידון שלנו לעשות את הצעד שהוא מבין שנכון לעשות, בלימוד תורת החסידות והנהגה בדרכי החסידות.

זמן (י) לתפילה

מתי הוא "סוף זמן תפילה"? ומדוע בחב"ד ישנה ההנהגה להתפלל בשבת בבוקר דווקא בשעה 10? • למה נכדו של רבי עקיבא איגר היה מתפלל שחרית בזמן תפילת המנחה? • האם יש עדיפות להכנות לתפילה על פני זמן תפילה? • ומה ענה הרבי מסאטמר לשאלה מדוע מתפלל אחרי הזמן?

מאת הרב יהודה לייב ויסגלס

חשבון זמן התפלה – אינו רק היתר, אלא הוא גם חיוב גמור, והוא ההידור האמיתי כפי שעולה משיחת הרבי (אחרון של פסח, תשל"ב):

"בנוגע לכל השאלות ששואלים על דרכי החסידים: כל השאלות אינם צריכים להיות נוגעים כלל – כיוון שיודעים שמדובר אודות דרכי החסידים כפי שראו או שמעו מהרביים.

גם כשנדמה שכשיתנהג באופן אחר יהיה לו יותר טוב, ולדוגמה, שיתפלל תפילה בזמנה, וירוויח זמן לעסוק בתלמוד תורה, ועוד עניינים טובים וכיו"ב – הרי, "הואיל ונפיק מפומי דרב כהנא", כיון שיודע שזוהי הנהגת הרביים, אין לו לחפש הידורים, ואדרבה, עליו להדר בהנהגה זו דווקא ..

ההנהגה בדרכי החסידים כפי הוראת הרביים היא בגדר החיוב ד"על פי התורה אשר יורוך", "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", ובמילא, אין לחפש הידורים, אלא הידור הוא – לעשות כהוראת הרביים."

ההבדל הקטן

מסופר, שכאשר הגיע האדמו"ר רבי יואליש מסאטמר זצ"ל אחרי המלחמה לארה"ב, בקשו ממנו שיואיל למסור שיעור לפני תלמידי הישיבה. אחרי השיעור כשנתבקש לומר גם מוסר, וראה לפניו בחורים שהיו מגודלי בלורית, דיבר על כך שעל פי ההלכה צריך להוריד את הבלורית כמנהג יהודים יראי שמים.

והנה אחד מהתלמידים שלא היה לו נוח עם דברי מוסר אלו, הטיח כלפי הרבי מסאטמר: "גם הרב אינו נוהג על פי הלכה, שהרי הוא מתפלל אחרי זמן תפילה."

השיב לו רבי יואליש: "נכון, יתכן שגם אני אינני נוהג על פי ההלכה, אמנם בדברים שאני משנה מההלכה, אני עושה כן על פי מה שקיבלתי מרבתי הקדושים שנהגו כן מדורי דורות. אבל האם גם גידול הבלורית הוא על פי הוראות ומנהג רבותינו הקדושים?"

(מקורות: שו"ע או"ח ספ"ט ס"א, בצל החכמה ע' 131-132, רמב"ם הלכות תפילה פ"ד ה"א, אג"ק חט"ו ע' תכו, ח"י"ד ע' תז, סוכה לב, ב, התנועדות תורת מנחם ח"ה ע' 146, ותורה יבקשו מפיהו להרשד"ב וולפא ע' 12 בשם הגה"ח ר' מענדל ווכטער)

אין לוותר על מנהג זקנים חסידים, וחסידים, ואנשי מעשה, על ההכנות שקודם התפלה, "במה שכתב אודות שיטת חסידים. . מאחרים זמן קריאת שמע ותפילה וכו' מפני ההתבוננות שקודם התפילה וכו' הנה טעמם ונמוקם מבואר בכמה מקומות שהוא מפני ההכנה לתפילה", "והשאלה של זמן קריאת שמע, בוודאי אומר כל אחד קריאת שמע קטנה בזמנה".

"ההנהגה בדרכי החסידים כפי הוראת הרביים היא בגדר החיוב ד"על פי התורה אשר יורוך", "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", ובמילא, אין לחפש הידורים, אלא ההידור הוא – לעשות כהוראת הרביים"

הטעם העיקרי – התקשרות

בשיחתו עם הרב יאלעס, הסביר הרבי טעם נוסף למנהג, והוסיף לומר שהוא העיקר:

הגמ' במסכת סוכה, מספרת שרב אחא הדר לגבי הדסים, שצריכים להיות "ענף עץ אבות", כדעת רב כהנא – רבו, שמספיק שיהיה שני עלים ביחד ואחד עולה על גביהם ("תרי וחד"), ולא נהג כדעת רב יהודה שצריך שיהיו שלש העליון שיוצאים מקן אחד. ובלשון הגמרא: "רב אחא בריה דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפק מפומיה דרב כהנא".

והנה, על אף שבוודאי רב כהנא עצמו, לא הידר שיהיה דווקא תרי וחד ("דתלתא בחד קינא כל שכן דכשר") אלא רק דנפק מפומיה, בכל זאת הידר תלמידו, רב אחא, לנהוג באופן המתאים לדבריו, ובכך הבליט את השייכות לרב.

לכן – אמר הרבי – מכיוון ש"הסדר אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר כאן היה, שהיו נעמדים לתפילה בשעה 10, אין ברצוני לשנות סדר זה".

לא תסור מן ההידור

מנהגנו – להדר בהכנות ובכוונת התפלה על

נפסקה ההלכה בשו"ע, שזמן התפלה הוא רק עד ארבע שעות זמניות (מנץ החמה), ורק אם עבר ולא התפלל עד אז או שגג – יתפלל עד חצות היום.

והנה מנהג החסידים ("אלו הלומדים ומתנהגים בחסידות"), להאריך בהכנות לתפילה ובתפילה עצמה, ולפעמים גם לאחרי זמן תפילה. וכה נהג גם האדמו"ר הזקן עצמו, ותלמידיו ותלמידי תלמידיו בכל דור ודור.

ולכאורה, ההנהגה להתפלל **לכתחילה** אחרי זמן תפלה, אינה ע"פ הלכה?

כראוי או בזמן?

שאלה זו שאל רבה של פילדלפיה הרב הגאון אפרים אליעזר יאלעס, את הרבי בעצמו. וכך אמר: "מהו המקור להנהגה בבית הכנסת ב-770 שמתחילים להתפלל שחרית בשעה 10 בבוקר, לכאורה, הרי זה אחרי זמן תפילה?"

השיב לו הרבי: "מספרים כי נכדו של רבי עקיבא איגר, רבי לייב איגר שהחל לנהוג באדמו"רות בפולין, היה נוהג לערוך הכנות לתפילה שנמשכו עד... תפילת המנחה, ואז היה נעמד להתפלל.

כשנשאל על כך, הייתכן? השיב: קודם כל הרי יש לערוך הכנות לתפילה, ואם לא, תפילתו בטלה. וממילא, מה ירוויח בכך שיביט על השעון ויחטוף תפילה, כאשר עדיין לא השלים הכנותיו... ע"כ.

כלומר, שבאמת חשובה יותר ההכנה לתפילה בלימוד חסידות, טהרה במקווה וכו', כדי שהתפילה תהיה מתוך כוונה, מאשר תפילה ב"זמן תפילה". וכפי שכתב הרמב"ם "חמשה דברים מעכבים את התפילה אע"פ שהגיע זמן תפילה. . דברים החופזים אותו וכוונת הלב", ו"כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה".

וההכנה לתפילה אינה רק הידור, אלא הלכה, כפי שמובן מפסק הרמ"א בסיומן צ"ח: "ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבו".

וכפי שכותב הרבי באגרותיו: "בשום אופן

מאת הרב מאיר ערד

לתת חצי ולהיות שלם

“באחד באדר משמיעין על השקלים..” - סקירה על עניינה של מצוות מחצית השקל על פי הפשט והפנימיות בביאורי החסידות

צריך לידע ולהרגיש שהוא לבדו אינו אלא “מחצית”, ושלמותו תלויה בהתאחדות עם רעהו (“ואהבת לרעך כמוך”), שעל ידי צירופם והתאחדותם נעשה “שקל הקודש”, בשלימות. עם הקדוש ברוך הוא. יהודי הוא “מחצית” והקב“ה (כביכול) הוא “מחצית” וישראל וקודשא בריך הוא – כולא חד”, מציאות אחת שלימה. כשיהודי קשור עם הקב“ה אין הפירוש ששני דברים נפרדים מתחברים זה עם זה, אלא הם כביכול שני ‘חצאים’, היוצרים יחדיו דבר שלם.

עניין זה נרמז גם בדברי הפסוק שמזכיר את סכום השקל השלם “עשרים גרה השקל”. הקדוש ברוך הוא – המתלבש ומתגלה בעשר ספירות (=עשרת הגילויים האלוקיים שאיתם הקב“ה מתגלה ומנהיג את העולם) – הוא כמו “עשר גרה” (סכום מחצית השקל), וכל אחד ואחד מישראל – הכלול מעשר כוחות הנפש – הוא גם כן עשר, ודווקא על ידי איחודם יחד נעשים ל“עשרים גרה” – שקל הקודש.

שני הביאורים קשורים אחד בשני, כי הדרך להגיע לאהבת ישראל ואחדות ישראל בשלימות, היא על ידי ההכרה, ששורש נפשו של היהודי היא בה' אחד, וכלשון אדמו"ר הזקן בתניא (פרק לב) ש"כולן מתאימות ואב אחד לכלולה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד".

חי? רק כשקרובים לצדיק

סמוך להסתלקותו של הרבי הצמח צדק אמר לנכדו – האדמו"ר הרש"ב בהיותו בן ארבע, רמז יפה בקשר ל"מחצית השקל":

במילה "מחצית" מרומז כי – ה"צדיק" הוא המרכז, כשם שהאות צ' היא במרכז המילה "מחצית". מי שקרוב לצדיק הוא "חי", כשם שהאותיות הקרובות ל"צ" במילה "מחצית" הם האותיות "חי", וכל הרחוק ממנו הוא במצב רוחני של היפך החיים, כשם שהאותיות הרחוקות מן ה"צ" במילה "מחצית" הם האותיות "מת".

ומכאן אנו למדים, שרק על ידי ההתקשרות והביטול אל הצדיק, האדם קשור באמת אל החיים האלוקיים.

מקורות: ספר החינוך מצוה צז. לקוטי שיחות כרך ג. שיחת ויקהל פקודי ה'תשנ"ב. ספר המאמרים תרפ"ה ע' קעז. שמועות וסיפורים.

יהודי קיימת אהבה פנימית ועצמית לה' שאינה פוסקת לעולם ויש לגלותה. בכך מתכפר חטא העגל, שכן כל עניין החטא הוא הריחוק מהקב"ה, ומצוות 'מחצית השקל' מסמלת את ההתעוררות וההתחדשות – של ההתחברות הגדולה – של אש האהבה בין היהודי להקב"ה.

ועוד: הדין במחצית השקל הוא ש"כופין את מי שלא נתן עד שייתן". ללמדנו שגם כאשר הדבר קשה לאדם לעשותו, והוא עושה זאת מתוך כפייה, גם נתינה כזו אינה סתמית, אלא בבחינת "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה בעצם הנשמה, הקיימת בשלימות אצל כל יהודי.

הדין במחצית השקל הוא ש"כופין את מי שלא נתן עד שייתן". ללמדנו שגם כאשר הדבר קשה לאדם לעשותו, והוא עושה זאת מתוך כפייה, גם נתינה כזו אינה סתמית, אלא בבחינת "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה בעצם הנשמה, הקיימת בשלימות אצל כל יהודי

הרבי הריי"ץ מבאר את המשמעות של האש על פי הפנימיות, על פי הידוע שהנפש הבהמית עיקרה אש ורתיחה, מחמת שעיקר עניינה מידות – רגשות ותאוות לענייני העולם. בנתינת 'מטבע של אש' רומזת לנו התורה את החשיבות בתיקון ובירור הנפש הבהמית דווקא, הפיכת ותיקון האש של הקליפה לאש הקדושה.

לבד? רק חצי

מוטיב מרכזי במצוות מחצית השקל נרמז בזה שהנתינה היא של 'חצי' בלבד (אף שבדרך כלל ראוי להביא לה' מהדבר השלם).

התורה בעצם אומרת ליהודי – אתה עצמך אינך אלא חצי – מחצית השקל. אין לך מציאות שלמה משל עצמך. בשביל להיות שלם אתה צריך להתחבר עם חצי נוסף.

עם מי נעשית ההתחברות? בזה ישנם שני ביאורים (וכפי שמודגש בשיחה האחרונה לעת עתה ששמענו מהרבי):

(א) עם יהודי שני. כל אחד ואחד מישראל

בזמן בית המקדש, הייתה נערכת מגבית שנתית בה כל יהודי נתן מחצית שקל. מקור דין זה הוא בפסוק "זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים, מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל, מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לָהּ" (שמות ל, ג).

נתינה זו הייתה כדי לדעת את מספר היהודים הראויים להתגייס לצבא, באמצעות ספירת חצאי שקלים, ולא על ידי מפקד אוכלוסין רגיל, כדי להימנע ממגיפה חלילה על בני ישראל.

גם בימינו שאין בית מקדש, נוהגים לעשות זכר למצווה זו בשתי דרכים:

א. נוהג לתרום לצדקה לפני חג הפורים (למנהג חב"ד – בתענית אסתר לפני תפילת מנחה) שלושה מטבעות של חצי שקל (או חצי מהמטבע המקומי).

ב. בשבת לפני ראש חודש אדר, קוראים בבית הכנסת חלק מפרשת "כי תשא" העוסקת במצוות מחצית השקל.

טעמי המצווה

על פי הפשט נתינה זו הייתה בשביל כפרת עוונות. המגבית הראשונה נערכה זמן קצר לאחר חטא העגל ונתינת המטבעות שימשה לכפרה על עוון זה. גם במגביות שלאחר מכן – קנו בשקלים אלו קרבנות למזבח שהוקרבו ככפרה לעם ישראל.

ספר החינוך מציין עניין נוסף הקיים במצווה זו: "שרצה הקדוש ברוך הוא לטובת כל ישראל ולזכותם, שתהיה יד כולם שווה בדבר הקרבנות הקרבים לפניו כל השנה בהתמדה ובעניינים אלו הנזכרים, ושיהיו הכל, אחד עני ואחד עשיר, שווים במצווה אחת לפניו, להעלות זיכרון כולם על ידי המצווה שהם כלולים בה יחד לטובה לפניו".

מטבע של אש

המדרש מספר, שמשוה רבנו תמה: "אין ייתכן שאדם יוכל לתת 'כופר נפשו' באמצעות סכום מועט כזה?!" מה עשה הקב"ה? "כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כיסא כבודו והראהו למשה, ואמר לו... כזה ייתנו".

הרבי מסביר כי המשמעות הרוחנית של "מטבע של אש", היא לעורר את אש האהבה הפנימית הקיימת בליבו של יהודי. אצל כל

זאת הרב ישבעם הלוי סגל

יום העשירי בשבת

חז"ל (ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא הפ"ו. ובכ"מ): "נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים".

ובהגיע היום שבו הצדיק – נשיא הדור – מגיע לשלימות עבודתו שהוטלה עליו על-ידי הקב"ה, להאיר העולם ע"י התורה והמצוות שלמד ולימד לבני ישראל, והאיר את העולם באור האמונה היראה ואהבת ה', בזה הוא משלים את עבודת "בירור הניצוצות" – הניצוצות מאור אין סוף ב"ה שנפלו לעולם הזה – הנשלט ע"י הקליפות, ובבירור והעלאת ניצוצות הקדושה, מתעלה העולם ונעשה "דירה" ומשכן לעצמותו ית'.

ואזי מתעלה הצדיק בעילוי אחר עילוי ונשמתו שבה אל בית אביה – אבינו שבשמים – ויחד עמו מתעלים כל נשמות ישראל, לפי שבהיותו בעולם הזה, קיבלו ממנו שפע ואור אלוקי (כל אחד לפי דרגתו), ונעשה **יום הילולא** ושמחה בעליונים ובתחתונים.

והימים הללו נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, ואיתא בכתבי האריז"ל: שע"י שנזכרים – הם גם להתקשרות לצדיק ולהתעלות רוחנית ביחד עמו – באמונה יראה ואהבת ה'

ולפי שלאחר פטירתו – אינו מוגבל עוד בגוף גשמי, לפיכך השפעתו לבני ישראל גדולה וְגִדְלָה לאין שיעור מהזמן שהיה מלובש בגוף גשמי ו"אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיהו".

והימים הללו נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, ואיתא בכתבי האריז"ל: שע"י שנזכרים – הם גם נעשים (ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט), והוא יום סגולה להתקשרות לצדיק ולהתעלות רוחנית ביחד עמו – באמונה יראה ואהבת ה'.

יום קבלת הנשיאות

בסיום והשלמת חלקו של הרבי הקודם בבנין מלכות ה' בעולם, הריהו מעביר את שרביט המלוכה והנשיאות אל הרבי שליט"א, ומושח אותו לנשיאות ע"י שמוסר לו – בעודו בחייו בעולם הזה – את ההנהגה הרוחנית של כל עם ישראל – על כל מוסדותיה: "מרכז לענייני חינוך" "קהת" ו"מחנה ישראל", וכן חליפת המכתבים ואגרות הקודש בכל ענייני התורה

בחודש שבת חלים שני אירועים שעניינם אחד – "התקשרות נשמות ישראל לנשיא הדור".

א. יום ההסתלקות וההילולא של הוד כ"ק אדמו"ר הריי"צ זי"ע, שנסתלק בשנת ה'תש"י ביו"ד בשבת – ש"ק פרשת בא בשעה שמינית בבוקר.

ב. "ובא השמש וזרח השמש" (ראה קהלת א, ה) – יום התחלת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

יום ההסתלקות – הילולא

איתא בזוהר הקדוש (ח"ג ע"א, ב): "צדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיהו".

הצדיק שנפטר נמצא – גם לאחר פטירתו – וקיים בכל העולמות – גם בעולם הזה הגשמי – יותר ממה שהיה בזמן חיים חיותו כאן בעולמנו הגשמי – מלובש בגוף (ראה בכל זה תניא אגה"ק ז"ד).

כי חיי הצדיק אינם חיים בשריים, כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה יראה ואהבת ה' בביטול והתאחדות בעצמות הקב"ה, וברדת נשמתו לעולם הזה – כשנולד ומתלבש בגוף גשמי – הריהו מאיר את כל העולם כולו באור איך-סוף ברוך הוא.

וכמו שכתוב בלידת משה רבינו: "ותרא אותו כי טוב הוא", ואמרז"ל: "שנתמלא הבית כולו אורה" (שמות ב, ב. וברש"י שם), כי נשמת משה רבינו מאוחדת בעצמיותה של התורה, ולכן נקראת התורה על שמו – "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כב), וכמ"ש רבינו הבחיי (בספר כד הקמח מע' נר חנוכה): "משה – מתחילת תולדתו היה ראוי להאיר את העולם באור התורה" – מרגע שנולד כתינוק, גם בטרם למד ולימד תורה לישראל, כבר מאירה עצם נשמתו בכל העולם.

וכך גם נשיאי הדורות שבכל דור, ובזה"ק (תקנ"ז ת"ס (קיד א)) פירש ש"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" – כי בכל דור ודור יורדים ניצוצין מנשמת משה רבינו ע"ה ומתלבשים בגוף ונפש חכמי הדור – נשיא הדור – ללמד דעת אלקית את העם, ועי"ז לאחד אותם עם הקב"ה (ראה תניא פמ"ב).

ולפיכך חייב להיות בכל דור ודור – "נשיא", העומד תחת משה רבינו וממשיך את עבודתו, לקשר ולאחד את בני ישראל עם ה', וכמו שאמר משה רבינו ע"ה: "אנכי עומד בין ה' ובניכם להגיד לכם את דבר ה'" (דברים ה, ה), ובאמצעותם להאיר את כל העולם באור איך-סוף ברוך הוא, שיהיה כרצון ה' ית', וכמאמר

והעסקנות הציבורית של הרבי למען כל עם ישראל.

וזאת כדי להעמיק ולגלות אלקות – אור איך-סוף ב"ה – בתכלית, בעולם הזה ועד גילוי מהותו ועצמותו ית' בעולם הגשמי, לממש את פנימיות הכוונה העליונה – לעשות לקב"ה דירה בתחתונים, ולגאול את עם ישראל ואת העולם כולו בגאולה האמיתית והשלימה בחסד וברחמים מי"ד ממ"ש.

"גואל ראשון (משה רבינו) הוא גואל אחרון (הרבי מלך המשיח)" (ראה שמו"ר פ"ב, ו. זח"א רנ"ג, א. שער הפסוקים פ' ויחי), הנבחר מאת ה' ית' לגאול את ישראל – ובאמצעות עם ישראל יגאל העולם כולו, כמ"ש (תהילים פ"ט, כא): "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי" – החל מדוד בן ישי ועד דוד מלכא משיחא, והוא בטל ומאוחד – בגופו ונשמתו – במהותו ועצמותו ית', והוא חי וקיים בחיים נצחיים – בדבקתו בעצמותו ית', ועי"ז הוא פועל ישועות בקרב הארץ עד שלימות הגאולה האמיתית בחסד וברחמים מי"ד ממ"ש.

ובהגיע יום העשירי בשבת בו החלה נשיאות הרבי בעולם, ובמיוחד ביום י"א בשבת בשנת תשי"א – יום האחד עשר לחודש האחד עשר (שבט) בשנת האחד עשר (תשי"א) – שאז החלו פעולותיו כמלך המשיח להתממש בגילוי בכל העולם, וכמעלת י"א (אחד עשר) על יו"ד (עשירי), כי יו"ד (עשר) מורה על עשר הספירות דאצילות, ואילו י"א (אחד עשר) מורה על פנימיות ה"כתר" – "חד ולא בחושבן" (פתיחת אליהו בתקנ"ז) שלמעלה מעשר הספירות שבאצילות, והוא בבחינת עצמות איך-סוף ב"ה, הנה, יום זה – יום סגולה להתקשרות אל הרבי מלך המשיח שליט"א, בגילוי ה"יחידה שבנשמה" בגאולה אמיתית ושלמה.

ומידי שנה בשנה מתעצמות פעולותיו של הרבי כמלך המשיח, ואנו מאמינים באמונה שלימה – ובעיקר – מצפים שזמן ה"כיסוי" שאמרז"ל (דניאל יב, יב. ברש"י שם): "עתיד משיחנו להתכסות אחר שנגלה וישוב ויתגלה", הנה, כיסוי זה יסתיים, ובמהרה בימינו יתגלה לעיני כל בשר, ובימינו תושע יהודה וישראל, ו"נגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר" (ישעיה מ, ה) בגאולה אמיתית ושלמה ע"י הרבי משיח צדקנו – בחסד וברחמים מי"ד ממ"ש אכ"ר.

(עפ"י ספר 'ערכים בחסידות' ש"ל בעז"ה בקרב)

איור: ר' זלמן קליינמן ע"ה

מצאת הרב אריאל קהניאל

סודות החינוך

ולשקול כל מעלה וכל חסרון בפלס ובמאזניים, שלא להמעיט ולא להגדיל, וכדוגמת הסתכלות והתבוננות האומן, הבוחן ובודק איזה שהוא כלי לתקנו'. (שם, פרק י"ד)

קשר אישי חם כמסייע לתהליך החינוכי

"החינוך וההדרכה התקיפה והכי חזקה, מוכרחת להיות במשבצות אהבה ונימוס מסודר. בנוסף לכך שהאהבה והנימוס מועילים לתועלת קבלת הוראתו של המחנך והמדריך בחינוכו והדרכתו, הנה יש בזה עוד חמש מעלות:

- א. מתגדל ערכו של המחנך והמדריך בעיני המחונך והמודרך, בראותו תקיפות דעתו של המחנך והמדריך.
- ב. המחונך והמודרך רואה, אשר לא מצד האכזריות או איזה כעס וקפיצה מתנהג עימו המדריך והמחנך בתוקף גדול כל כך ומהדר בהשגחתו עליו על כל פרט ופרט, הן בלימוד והן בהנהגה, כי אם מצד אהבתו.
- ג. בהכרח אשר הנהגה כזו תוסיף: 1. אהבת המחונך והמודרך אל המחנך והמדריך. 2. האמון של המחונך והמודרך במחנך והמדריך. 3. משמעת המחונך והמודרך אל המחנך והמדריך והוראותיו.
- ד. הנהגה זו מעוררת את המחונך והמודרך איך להשתמש במידת התוקף והחזק בטוב והמועיל.
- ה. הנהגה זו תלמד את המחונך והמודרך יסודי ועיקרי הנימוס ודרך ארץ". (שם, פרק י"ד)

כלים לשיחה מעצימה

"ההילול והשבח מגביה את המחונך והמודרך, להוציאו ממצבו להעמידו על בסיס גבוה יותר מאשר בתחילה. הגמול בשכר טוב מעודד ומחזק את המחונך והמודרך, להפיח בו רוח של שאיפת העלייה, מדרגה לדרגה בין בלימוד ובין בהנהגה..."

תועלת כפולה תגיע למחונך והמודרך אשר ייווכח לדעת תוקף דעתו ויושר הנהגתו של המחנך והמדריך, אשר תוכחתו בנימוס ואהבה, ועונשו בתום לב, ומהללו ושכרו הם במידה הראויה". (שם, פרק י"ז)

הנה כי כן צויידנו בהדרכה תורנית לחיזוק והעצמת מבצע "חינוך עצמו וחינוך הזולת" אודותיו הכריז הרבי מלך המשיח. הבה נשתמש באותן ההדרכות שזכינו לקבלן מקדושי עליון.

"צריך שיהיה החינוך וההדרכה בתוקף עז, באופן מיוחד: לחזק ולפאר את הרגילות המעולה, ולהאביד ולשרש את הרגילויות הרעות עד אשר יכחדם ולא יישאר מהם אף שמץ". (כללי החינוך וההדרכה, פרק י"א)

"וגם רגילות הטובה הנה לפעמים דורשת תיקון. לדוגמא: הרגילות במאכלים טובים ומעודנים בשביל חיזוק כוחותיו לשקוד בלימוד. כוונת הרגילות טובה היא, אבל גוף ועצם הרגילות נוטה יותר אל הרע מאל הטוב". (שם)

תיקון המידות

"המדידה במהות המחונך והמודרך, הינה בעיקרה מדידת גודל הזיהום במידות רעות ובהגברת החומר על הצורה, ועומק השרשתו". (שם, פרק י')

"המחנך והמדריך צריך לתקן את ענייני המחונך והמודרך במועצות ודעות". (שם, פרק ט"ז)
 "אין לעסוק בתקוני שני דברים בזמן אחד. אלא יש לבחור באותו החיסרון המסוכן יותר, והמאוס יותר, ולעסוק תחילה בהסרתו. רק כך יש לו יסוד מוסד לקוות לתוצאות טובות בתועלת החינוך וההדרכה". (שם)

כלים ביכולת ההתבוננות במידות התלמיד

"מדידת מהות המחונך והמדריך היא בשניים. הכרת מהותו, והכרת מצבו. רק בהכרת שני עניינים אלו: א. מדידת המהות. ב. התעניינות במצב, יכול המחנך לקוות לתוצאות טובות". (שם, פרק י')

"החינוך וההדרכה המעולה היא רק כשהוא לפי מהות המחונך והמודרך". (שם, פרק יז)
 "שלושה דברים יסודיים ועיקריים בחינוך והדרכה, ביחס המחנך והמדריך אל המחונך והמודרך: א. ההסתכלות החזקה במהות המחונך והמודרך ברגילותו, מצבו, מקום מושבו והסביבה. ב. יחסי אהבה וחיבה בין המחנך והמדריך והמחונך והמודרך. ג. התבוננות מתונה של המחנך והמדריך בגידולו המוסרי של המחונך והמודרך, מזמן לזמן". (שם)

"הנְאָה, אינו עניין מוחלט לכל בני האדם בשווה, וצריך המחנך והמדריך לשפוט היטב בשכלו, על כל דבר ודבר בפרט, אם הוא נאה או מגונה, קודם שיאמר להמחונך והמודרך". (שם)
 "המחנך והמדריך צריך להסתכל היטב במעלותיו וחסרונותיו של המחונך והמודרך ולהתבונן בהם במתינות גדולה, להעריך

לפני כמאה עשרים שנה, שוחח הרבי הרש"ב, האדמו"ר החמישי לבית חב"ד, עם בנו יחידו הרבי הרי"צ, האדמו"ר השישי ובעל ההילולא של י' שבט. שיחה אשר הייתה בהמשך להתמנותו על ידי אביו למנהל הרוחני והכללי של ישיבת "תומכי תמימים", אותה הקים בליובאוויטש במשך אותה שנה. הרבי הרש"ב הורה גם לבנו, שיעלה את הדברים על הכתב.

לאחר כתיבתם, הגיה הרבי הרש"ב את הדברים שנכתבו במאמר "כללי החינוך וההדרכה", העוסק בהדרכת היהודי למידות טובות ומתוקנות. במאמר זה מודגש ההבדל בין חינוך להוראה, ואת הקשיים המאפיינים כל אחד מהם.

לפי השקפת החסידות, גם המידות הטובות שבין אדם לחברו הן חלק מעבודת ה'. ועד כדי כך שאת עיקר היישום של תורת החסידות יש לראות לא רק בהשכלה (חכמה) ולא רק בהבנה והשגה (בינה ודעת), אלא במידות הטובות ובהתנהגות לאורן.

הדרכות אלו היוו את התוויית דרכה החינוכית של ישיבת "תומכי תמימים" לדורותיה, כשהם מופנים בראשונה למשפיעי הישיבה הדגולים, ולבאים אחריהם.

בשורות הבאות נטעים מספר יסודות, באמצעות ציטוטים ממאמר יסודי זה, ומומלץ לכל העוסק בחינוך בניו, תלמידיו, ללמוד את המאמר במלואו – קונטרס "כללי החינוך וההדרכה".

שליטה עצמית

"לא רק פתגמים מתאימים לענייני הוראותיו למחונכו, נוגעים בעיקרי תועלת החינוך וההדרכה, אלא גם אופן ביטוי הפתגמים אם בנימוס ומתינות או בהתרגשות וזלזול, נוגע ביסודי תועלת החינוך וההדרכה". (כללי החינוך וההדרכה, פרק ה')

"רבים מהמחנכים והמדריכים טועים בזה מה שחושבים אשר בהתרגשות בקול רעם ורעש יגיעו למטרתם בחינוך וההדרכה... חינוך והדרכה זו לא יביאו שום תועלת וכחלום יעוף". (שם)

"תועלת החינוך וההדרכה היא רק כשבא במתינות נימוס ויופי הביטוי בפתגמים מתאימים". (קיצור. שם)

דחיית סיפוקים

"קדש עצמך במותר לך", דהיינו כל אחד ואחד לפי מצבו ומהותו, מה שהוא מותרות עבורו". (כתב הדרכה מהרבי הרש"ב, שכתב הרבי הרי"צ כהמשך לכללי החינוך וההדרכה. נדפס בספר השיחות ה'תש"ג עמ' רכט ואילך)

"ביהדות אין פשרות"

מספר הרב מאיר בסטומסקי, משפיע בכפר חב"ד:

כאשר זכיתי להגיע לרבי בפעם הראשונה, התחלתי להתקרב ליהדות ולחסידות. כמובן שגם התחלתי לגדל זקן מלא.

כעבור תקופה של טעינה רוחנית, רציתי לשוב לארץ הקודש ולבקר את הוריי שכבר התגעגעו אלי. באותה תקופה אבי היה חולה לב, והיות שהוא לא נמנה על החוג החרדי, חששתי שהמראה שלי יבהיל אותו ואולי יזיק לבריאותו..

כתבתי לרבי את חששותיי ונכנסתי עם הפתק ל'יחידות'. חשבתי שאולי הרבי יתיר לי קצת ל'סדר' את עצמי.. אבל אז שמעתי את הרבי אומר לי: "ביהדות אין פשרות. אם מתחילים לעשות פשרות – זה לא נגמר. תמשיך להיות חזק ביהדות כפי שאתה ותראה שגם הוריי יהיו איתך. ובקשר לבריאותו של אביך – בעז"ה תהיה לו אריכות ימים!".

ואכן כך עשיתי וב"ה ברכותיו של הרבי התממשו אחת לאחת ואבי זכה להאריך ימים.

בצלם אלוקים

תלמיד ישיבה בירושלים החליט לגדל זקן, אולם הוריו לחצו עליו שישלחו, בטענה שזקן אינו יפה והוא נראה 'היפי' פרוע... כאשר נסע הבחור אל הרבי, נכנס ל'יחידות'. הוא סיפר לרבי על התלבטותיו וטענות הוריו, וביקש עצה וברכה.

לטענת ה'היפי' השיב הרבי, שמעלת יוצאי מצרים הייתה שלא שינו את שמם, לשונם ולבושם. אפשר ללמוד זאת גם מ... ה'היפים' – שיש להם לבושים ולשון משלהם, ומנהיגיהם (היהודים) אפילו מקפידים להיקרא בשם היהודי!

ומעלתו של הזקן, אמר הרבי, שהוא עוזר בעבודת ה'. קורה שבחור נכנס לחנות ומעלעל מבלי משים בעיתון לא כשר. לפתע, כשנזכר בזקן המעטר את פניו ומבחין כי אנשים מביטים בו, הוא עוזב מיד את המקום...

הבחור החוויר כסיד, וכשיצא נרעש מן החדר, אמר: "הרבי תיאר ממש התרחשות שאירעה עמי לא מכבר".

תהלים אהל יוסף יצחק עם פירוש תהלות מנחם

זכינו בשנים האחרונות להופעת הסדרה הנפלאה – תהלים "אהל יוסף יצחק" עם פירוש תהלות מנחם.

בסדרה – המונה חמישה כרכים – מלוקטים פירושי הרבי על התהלים מתוך הספרים המוגהים: ליקוטי שיחות, ספרי השיחות, ספרי המאמרים ואגרות קודש וכן מתוך שיחות בלתי מוגהות ועוד.

לקט זה הינו אוצר בלום, אשר בכדי להגיע אליו, נדרשו העורכים מה"ועד להפצת שיחות" לעבור על אלפי עמודים, מתוך ים אדיר של נושאים ועניינים, חידושים וביאורים בכל חלקי התורה, בדרך הפרד"ס והחסידות. כולם התכנסו בפונדק אחד.

הגירסא הראשונה הייתה למראה עיני כ"ק אדמו"ר מה"מ, וההוצאה לאור נעשתה בהסכמתו ובברכתו הקדושה.

הליקוט, התרגום, הסיפור והעריכה נעשו ע"י הרה"ת ר' שניאור זלמן שי' סגל, שליח הרבי בכפר האורנים. עורך ראשי: הרה"ח הרה"ג ר' אברהם ברוך פעוונזנער שליט"א, משלוחי הרבי לארץ הקודש ורב קהילת אנ"ש בפאריז, צרפת.

להלן ציטוט קצר מתוך הפתיחה, משיחת י"ט כסלו ה'תשנ"ב, בנושא גודל עניין לימוד תהלים בהבנה והשגה:

"מכיוון שהתורה שבעל פה נתלבשה בעניינים גשמיים, והאדם עוסק בזה עם שכלו הגשמי, יכול להיות שהלומד יהיה בבחינת יש ודבר, וישכח על הקדוש ברוך הוא "נותן התורה".."

ולכן צ"ל "חכם בבינה", המשכת וגילוי תורה שבכתב בתורה שבעל פה – לזכור את הנקודה (חכמה), שהוא לומד תורתו של הקב"ה (אשר "נתן לנו את תורתו"), ובמילא צריך להיות לימוד התורה בביטול, אשר על ידי זה יהיה הלימוד לשמה, בלי שום פניה, ויצליח בלימודו, ויכוון אל המסקנא האמיתית ואל ההלכה האמיתית.

.. וכן לאידך: גם באמירת תהלים (תורה שבכתב) צריך להיות לימוד והבנה והשגה ("הבן בחכמה").

ויתירה מזו: ספר תהלים (הוא ממוצע ה) מחבר תורה ותפילה – כי ספר תהלים הוא אחד מ"ד ספרי קודש (תורה), ויש בו גם המעלה של הבנה והשגה בתורה (.. כבקשת דוד "יהיו לרצון אמרי פי .. יהיו קורין בהם והוגין בהם ונוטלין עליהן שכר כנגעים ואהלות"), וביחד עם זה הרי תהלים הוא עניין התפילה, תהלות ותשבחות לה'. ולכן יש לומר, שעל ידי תהלים דווקא נעשית שלימות החיבור ד"חכם בבינה והבן בחכמה" – תורה שבכתב ותורה שבעל פה." ע"כ.

ולהעיר על חשיבות לימוד התהלים מ"מנהגי יום הולדת", שהרבי הנהיג שכל אחד ישדל ביום הולדתו ללמוד את המזמור החדש המתאים לפי גילו. וכן מנהג עתיק (ספר המנהגים עמ' 36) ללמוד בעיון מדי ראש חודש פסוק אחד (לכל הפחות) מתהלים המתאים למספר שנותיו.

את הסט החשוב ניתן להשיג ב'חיש' בטלפון: 03-9600770.

ויהי רצון שבזכות הלימוד ואמירת מזמורי התהלים, נזכה בקרוב ממש לשמוע עוד שיחות ומאמרים מפי קדשו של הרבי – "תורה חדשה מאיתי תצא", ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממ"ש.

מוקדש להתגלות
כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח
תיכף ומיד ממש
לעלוי נשמת הרה"ח
ר' אלכסנדר זישא אליעזר
ב"ר חיים דוד ז"ל ברוך
שפעל ללא לאות ובמרץ
להפצת בשורת הגאולה בתורתו של
הרבי מלך המשיח שליט"א